URBAN BISTAND

En god utviklingspolitikk må inkludere byen

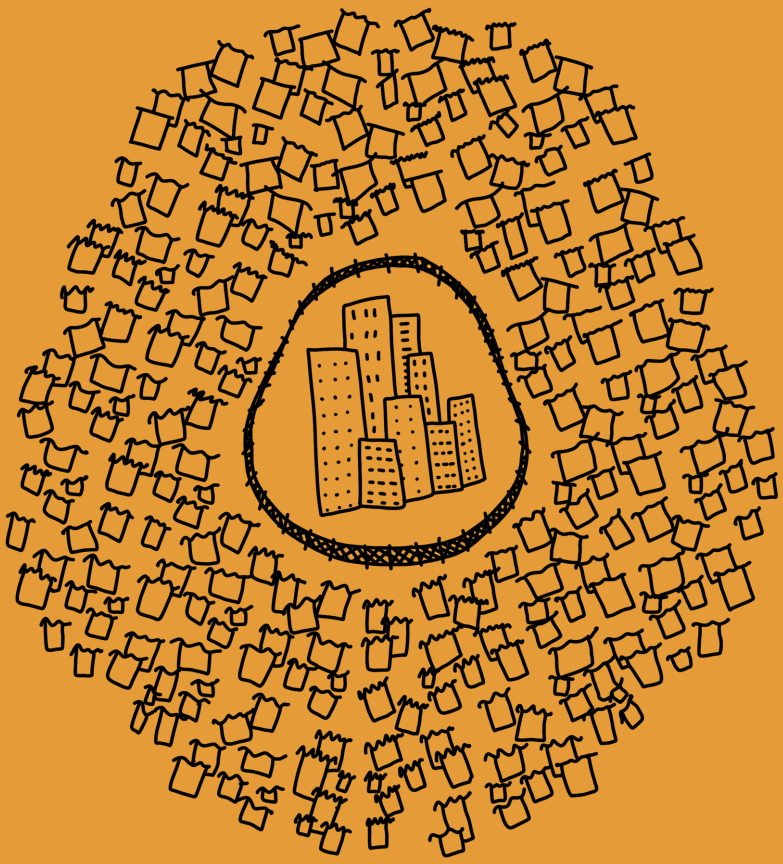

Spire

Rapportforfattere:
Sofie Ringdal, Joakim Gitlestad, Judith Marguerite Henriksson, Aggie Handberg og Elise Åsnes

Illustrasjoner:
Tale Hammerø Ellingvåg, @pen.propaganda

Utgitt av Spire, 2022.
Kontakt: post@spireorg.no

TRYKT I NORGE
NO - 1470

Miljøfyrtårn®

Utgitt med støtte fra Norad

INTRODUKSJON

Vi lever i en stadig mer urbanisert verden. I dag bor rett over halvparten av jordens mennesker i byer, og fram mot 2050 forventes det at 68 % av verdens befolkning bor i byer. Særlig fremtredende er urbaniseringen i det globale Sør.

Byene er ansvarlige for 75 % av verdens klimagassutslipp. Vi kan derfor også bremse klimaendringene gjennom utslippskutt og klimatilpasning i byene.

Byen har også blitt en arena for stor sosial ulikhet verden over. Spesielt sårbare er de en milliard menneskene som bor i uformelle bosetninger. Mange mangler muligheter til å få stemmen sin hørt, og til å påvirke lokale og statlige myndigheter.

Urbanisering er ikke bare noe som påvirker byer. Når mennesker flytter fra rurale til urbane områder fører det til at befolkningstallet synker i rurale områder. Urbanisering fører altså ikke bare til utfordringer for byene. Distriktene opplever også utfordringer i form av inntektstap og tap av muligheter på grunn av fraflytting og avfolkning.

Denne rapporten fokuserer på hvordan manglende bistand til urbane områder er et problem som påvirker demokratiet, fattigdom og klima – og derfor er noe Norge må ta tak i. Til slutt finner du Spires anbefalinger til ny norsk urban utviklings- og bistandspolitikk.

NØKKELTALL

- **Over 50%** av verdens befolkning bor i byer
- I 2050 vil **68 %** av verdens befolkning bo urbant
- I 2030 vil 60 % av den urbane befolkningen være **under 18 år**
- Urbane innbyggere konsumerer opp til **70 % av verdens matforsyning**
- Byene står for **75 % av verdens klimagassutslipp**
- I Norges bistandsbudsjett 2021 var **bare 11,2 millioner av 40,1 milliarder kroner** øremerket byutvikling og -forvaltning

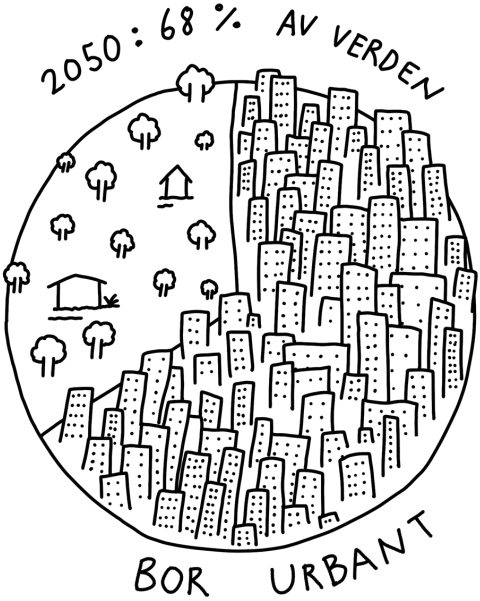

URBANISERING

Urbanisering kan defineres som en prosess der befolkning, markeder og tjenester flyttes fra landsbygda til byområder. Rett over halvparten av verdens befolkning bor i byer, og urbaniseringen videre skjer raskt. Innen 2050 anslår FN at to tredjedeler av verdens befolkning kommer til å bo i byer og urbane områder. Fra 1950 til 2018 har den urbane befolkningen steget fra 751 millioner til 4,2 milliarder. I 2050 kan tallet være 6,4 milliarder (UN, 2018).

90 % av den framtidige urbane befolkningsveksten vil skje i byer i Afrika, Asia og Latin-Amerika (UN-Habitat, 2022a).

Denne veksten vil først og fremst skje i megabyer i Sør. Megabyer er byer med mer enn ti millioner innbyggere. I 1970 var det bare to megabyer. FN estimerer at det i 2030 kommer til å være hele 43 megabyer (UN, 2018).

Halvparten av veksten til byer kan tilskrives urbanisering, mens den andre halvparten er den naturlige befolkningsveksten (McGranahan & Satterthwaite, 2014). Begrepet **urbanisering** forstås derfor i denne rapporten både som en prosess hvor mennesker flytter fra landsbygda og inn til byene, men også at byer vokser som et resultat av lavere dødelighet og naturlig tilvekst.

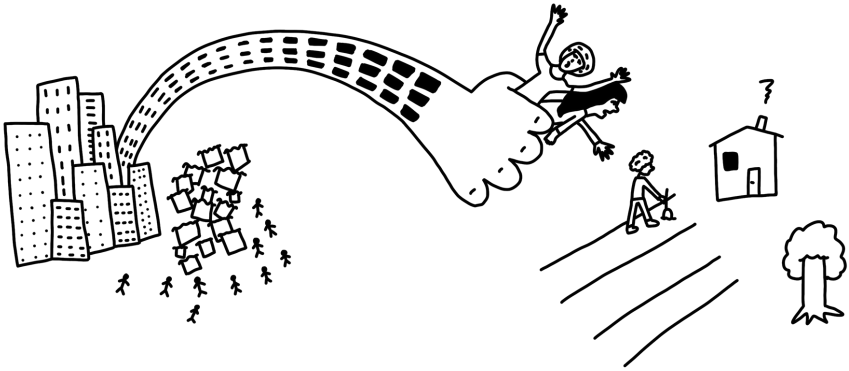

UFORMELLE BOSETNINGER I SØR

Forenklet kan man si at byer i det globale Sør vokser like mye på en uke som byer i Nord gjør på et år (Jordhus-Lier, 2014). Menneskene beveger seg til byen raskere enn byråkratiet og planleggerne legger til rette for. Dermed opererer en stor del av byen utenfor reglene i en uformell sektor.

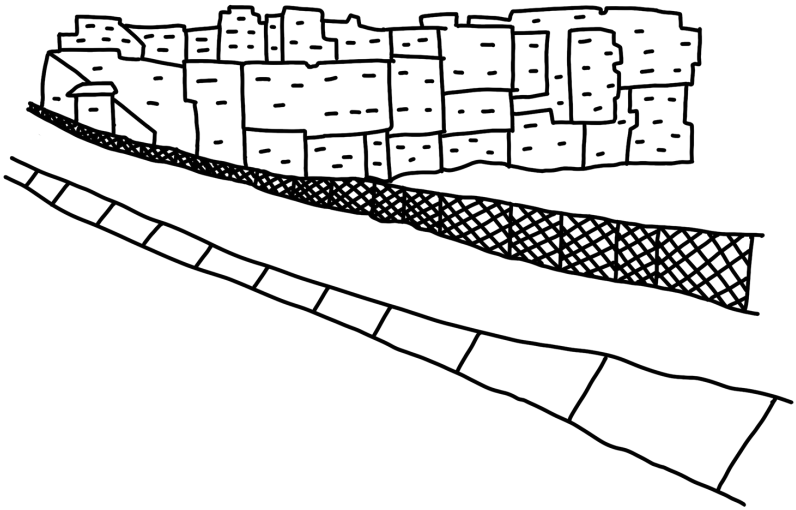

Uformell sektor defineres som den delen av økonomien som ikke er registrert hos myndighetene (snl.no, 2022). Dette inkluderer arbeid og handel som gjennomføres papirløst og uten regulering.

Uformelle bosetninger defineres av UN-Habitat (2015) som bosetninger hvor:
1) beboerne mangler eiendomsrettigheter,
2) beboerne mangler tilgang til grunnleggende tjenester og infrastruktur,
3) bosetningen ikke følger gjeldende planlegging og regulering for området. Uformelle bosetninger er kjent under ulike navn som *slum*, *favelas*, *barrias bajos* og *squatter settlements*.

En stor del av byen opererer utenfor reglene i en uformell sektor.

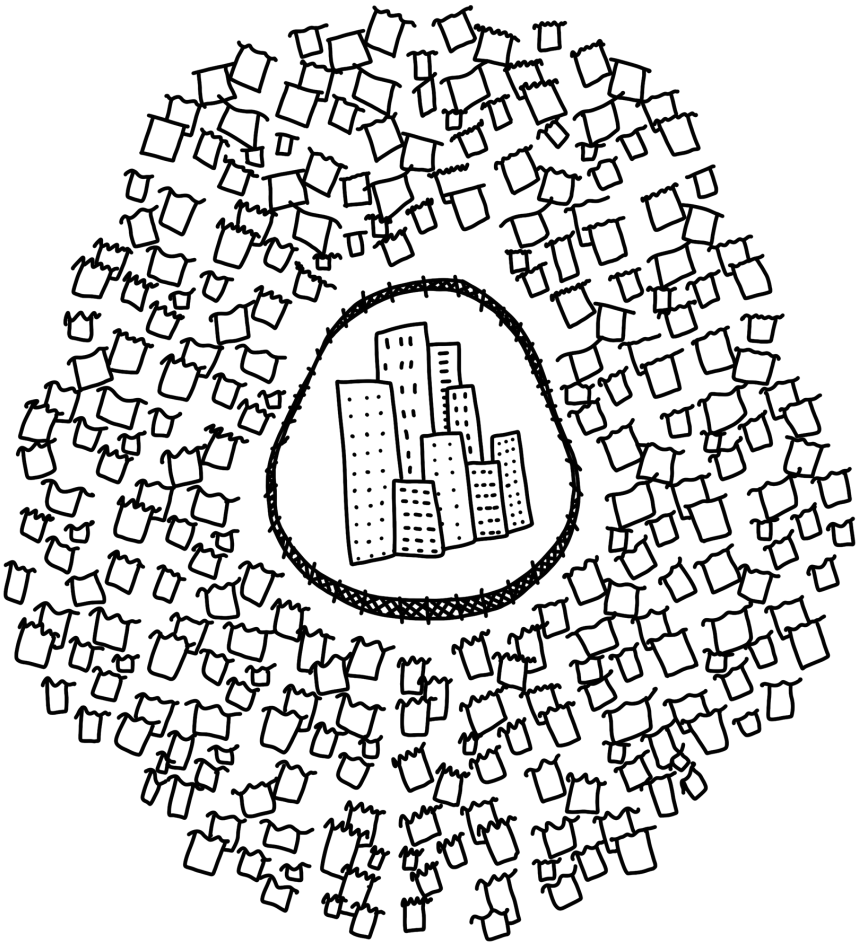

De 1 milliard menneskene som bor i uformelle bosetninger i byer i Sør er særlig sårbare. Bomiljøene kan være helseskadelige med manglende tilgang til grunnleggende tjenester, som utilstrekkelig tilgang til vann, utilstrekkelig tilgang til sanitærtilbud og annen infrastruktur, samt lav kvalitet på husenes konstruksjon.

Bomiljøene kan også bære preg av overbefolkning og ha en høy grad av usikker boligstatus (UN-Habitat, 2015). I tillegg er bosetningene ofte utflytende og dårlig påkoblet resten av byens infrastruktur. Dette fører til mange sosiale og miljømessige bærekraftsutfordringer.

En av de største utfordringene i de uformelle bosetningene er manglende eiendomsrettigheter. Uten juridiske dokumenter som beviser eierskap får folk i mange tilfeller ikke tilgang til offentlige tjenester.

Eksempler på dette er tilgang til infrastruktur, banklån og juridisk vern. Dette medfører ofte ulovlige utkastelser eller omplasseringer hvor innbyggerne mister alt de har bygget opp, uten å få kompensasjon (Baumgartner, Rodriguez, Berkhout et al., 2022).

Deltagende oppgradering er en metode for oppgradering av uformelle bosetninger som aktiviserer alle parter i byutviklingen, fra myndigheter, privat sektor, akademia, sivilsamfunnet og frivillige organisasjoner, med beboerne selv i sentrum. Oppgradering skal svare på lokale behov og kunnskap for å skape et bedre bomiljø (UN-Habitat, 2015).

Den uformelle siden ved bosetningene gjør at de ofte mangler anerkjennelse fra myndighetene. Dette gjenspeiles i at løsningene som presenteres for oppgradering av bosetningene gjerne er importert fra andre steder og overser lokal kunnskap og tilpasning til lokal kontekst (UN, 2015). For eksempel har myndigheter prøvd å oppgradere boligstandarden gjennom å bygge nye boliger i utkanten av byen der eiendomsprisen er lavere.

Boliger har også andre kvaliteter og egenskaper enn å bare være et tak over hodet.

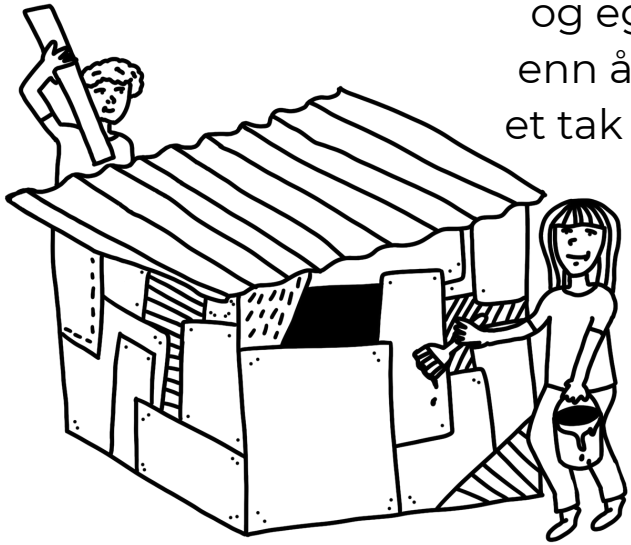

Denne løsningen ignorerer at boliger også har andre kvaliteter og egenskaper enn å bare være et tak over hodet. Det er derfor vanlig at de samme menneskene som kastes ut flytter tilbake til hjemmet sitt, på grunn av nærhet til arbeid, skole eller offentlig infrastruktur (Jordhus-Lier, 2014). Dette kan vi forstå som at beboerne gjør krav på sin plass i byen.

ORANGI PILOT PROJECT
- en historie om endring drevet nedenfra

Karachi er en megaby i Pakistan som har vokst ukontrollert siden landet ble uavhengig i 1947. Etter uavhengigheten har byen vokst fra 500 000 til 16 millioner innbyggere i 2017.

Karachi hadde ikke kapasitet til å tilrettelegge byen for alle tilflytterne, og flere uformelle bosetninger ble derfor opprettet. Det største av disse områdene med uformelle bosetninger er Orangi Town, hvor det bor omtrent 2 millioner innbyggere. Med manglende tilgang til offentlige tjenester som sanitærtjenester, avfall og infrastruktur ble Orangi Town et tydelig eksempel på utfordringer i uformelle bosetninger.

For å hjelpe innbyggerne med å bedre sine levevilkår ble Orangi Pilot Project (OPP) startet opp i 1980. Modellen som ble utviklet i dette prosjektet baserte seg på hjelp-til-selvhjelp.

Lokalsamfunnene organiserte seg som nabolag, der hvert nabolag selv finansierte utbyggingen og deltok i arbeidet.

Innbyggerne i Orangi town trakk fram mangelen på avløp som en sentral utfordring. Hyppige oversvømmelser i bydelen førte til vannbårne sykdommer og infeksjoner, samt tap av arbeidsinntekt grunnet sykdom. Da vann- og avløpsledninger ble etablert under gatenivå gjennom prosjektet, ble disse utfordringene løst.

OPP jobbet samtidig også politisk opp mot de lokale myndighetene, der prosjektet ble brukt som et verktøy for å vise hvilke resultater som kunne oppnås dersom myndighetene la til rette for avløp i uformelle bosetninger.

Siden opprettelsen er i overkant av 2000 kilometer med ledningsnett etablert i uformelle bosetninger i hele Pakistan. Orangi Town har nå en dekningsgrad på 95 %. Modellen var så vellykket at den i 2013 ble inkorporert i myndighetenes nasjonale vannstrategi, og prosjektet har også inspirert flere andre prosjekter i organisasjoner som blant annet Slum Dwellers International og Asian Coalition for Housing Rights som kopierte modellen (Hasan, 2020).

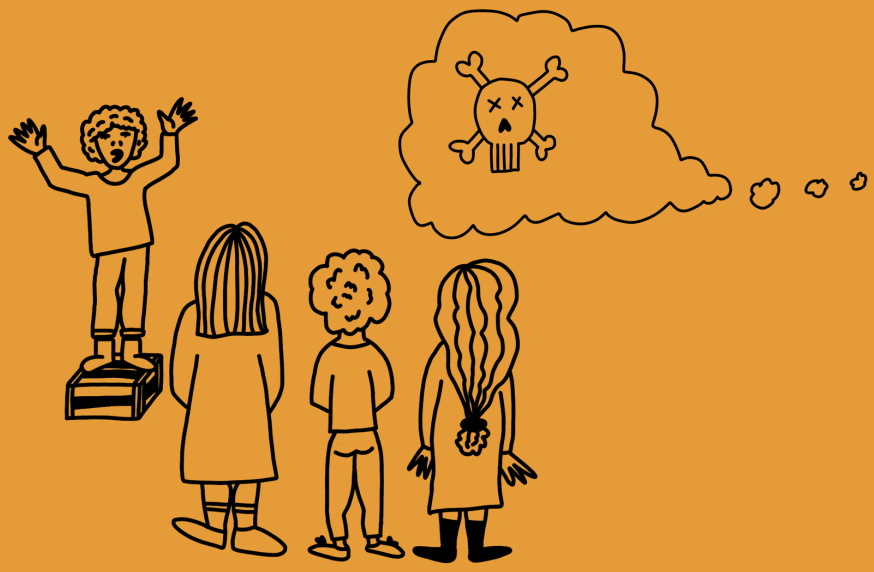

Barn og unge i urbane områder

FN anslår at i 2030 vil 60 % av alle innbyggere i urbane områder vil være under 18 (UN, 2022b). Den unge befolkningen kan være en viktig ressurs for nærmiljøet sitt, hvor de bidrar med alt fra arbeidskraft til nye perspektiver på hvordan byen bør utvikles på en inkluderende og bærekraftig måte.

I virkeligheten er hverdagen for byens unge full av hindringer. Barn og unge i uformelle bosetninger har ofte en lang og farlig skolevei hvor de risikerer å utsettes for trafikk, kriminalitet og andre farer (UN-Habitat, 2013). Barn i urbane områder eksponeres i større grad for forurenset vann og jord på grunn av av manglende avløpssystemer sammenlignet med barn i rurale områder (Kimani-Murage et al., 2019).

En annen utfordring for den unge urbane befolkningen er at den økonomiske ulikheten i byer er større enn i andre områder (UN, 2020). Dette betyr at mange barn og unge i byer vokser opp i fattigdom med svært begrensede muligheter til å forbedre livssituasjonen sin. Aller verst er det for befolkningen i uformelle bosetninger.

EN URBAN VERDEN

Tall fra World Watch Institute viser at kun 4 % av all statlig bistand fra perioden 1970-2007 gikk til urban utviklingsbistand, og at svært få bilaterale bistandsorganisasjoner hadde noen former for urbane boligprosjekter eller programmer rettet mot byer (WWI, 2007). International Institute for Environment and Development, gjengitt i Satterwhaite (2001), som også har overvåket denne utviklingen over lang tid, anslår at under 5 % av bistanden går til urban utvikling. Samtidig er det også flere initiativer og internasjonale konferanser som har satt utvikling og urbanisering på dagsordenen. Dette kapittelet vil derfor gå gjennom urban bistand i en internasjonal kontekst.

FNs bosettingsprogram

UN-Habitat er FNs bosettingsprogram med mandat om å arbeide for en bedre urban framtid for alle, med mål om å fremme sosialt og miljømessig bærekraftige bosetninger. I over 40 år har organisasjonen jobbet med å sikre en rettferdig utvikling av landsbyer, tettsteder og byer av alle størrelser (UN-Habitat, 2022b). Denne erfaringen gjør UN-Habitat til en kunnskapsinstitusjon når det kommer til urbanisering og lokale behov i ulike kontekster. UN-Habitat produserer viktig kunnskapsgrunnlag og tilrettelegger for internasjonal kunnskapsdeling gjennom arenaer som World Urban Platform og World Urban Forum. I tillegg jobber UN-Habitat tett med nasjonale og lokale myndigheter i mer enn 90 land og er en sentral aktør i arbeidet for mer inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige byer.

Bærekraftsmålene

For å oppnå FNs 17 bærekraftsmål er vi avhengige av en helhetlig og samstemt tilnærming som ser målene i sammenheng. Bærekraftsmål 11 peker spesifikt på hvordan framtidens byer må være inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige (UN, 2022). Samtidig er byen også arenaen hvor mange av de andre bærekraftsmålene skal realiseres. Sosialt og miljømessig bærekraftige byer vil dermed bidra til å oppfylle en rekke av de andre bærekraftsmålene som: fattigdomsbekjempelse, sult, likestilling, redusert ulikhet, liv på land, god helse, god utdanning, ren energi og bekjempe klimaendringene.

For å oppnå FNs 17 bærekraftsmål er vi avhengige av en helhetlig og samstemt tilnærming som ser målene i sammenheng.

Ny Urban Agenda

Allerede året etter at verden ble enige om Agenda 2030, ble en ny urban handlingsplan vedtatt på FNs konferanse om bosetninger og bærekraftig byutvikling. Handlingsplanen, kalt Ny Urban Agenda (NUA) ble så ratifisert av FN og medlemslandene (UN, 2017).

Den legger føringer for nytenking i utviklingen av byer som er bærekraftige, sirkulære, klimavennlige, trygge, inkluderende og gode å bo i. NUA gir konkrete og nødvendige anbefalinger for å nå FNs bærekraftsmål om byer og tettsteder.

I handlingsplanen trekkes følgende punkter fram som særlig viktige tiltak som må implementeres for å sikre en bærekraftig utvikling:

- Sørge for at alle innbyggere har tilgang til grunnleggende tjenester
- Sikre at alle mennesker er likestilt i byen og at ingen opplever diskriminering
- Utvikle byer som er motstandsdyktige mot klimaendringer
- Redusere klimagassutslippene i byer
- Sørge for at flyktninger og migranter får rettighetene sine ivaretatt og at de har tilgang til byen på lik linje med andre innbyggere
- Sørge for trygge, grønne og tilgjengelige byrom

Muligheten til å gjennomføre en utvikling i tråd med NUA er avhengig av at lokale, regionale og nasjonale reguleringer for by- og tettstedsutvikling harmoniserer med punktene over.

Urban Food Agenda

FNs ernærings- og landbruksorganisasjon (FAO) trekker fram i Urban Food Agenda (2019) at manglende tilgang til sunn, næringsrik mat for verdens urbane befolkning hindrer oppnåelsen av bærekraftsmålene. Folk som bor i byer konsumerer opp til 70 % av verdens matforsyning. Samtidig er det en utfordring for mennesker som bor i urbane områder, spesielt i Sør, å få tak i nok sunn og næringsrik mat. Over en tredjedel av innbyggere i urbane områder i lavinntektsland sliter med matusikkerhet (FAO, 2020). Behovet for et matsystem som ivaretar urbane områder har blitt enda tydeligere i løpet av pandemien (UN, 2022a).

Byene kan handle raskt for å redusere klimakrisa.

Bydiplomati

Byen har de siste tyve årene også selv blitt en viktig aktør i arbeidet for en bærekraftig verden. Byene samarbeider i større grad, på tvers av landegrenser, for å nå bærekraftsmålene. De setter selv ambisiøse mål og deler kunnskap om hvordan de kan nå en sosialt og miljømessig rettferdig omstilling. Et slikt nettverk er for eksempel C40-nettverket med nærmere hundre medlemmer som til sammen representerer 10 % av verdens befolkning. Byene kjenner sin lokale kontekst og kan handle raskt for å redusere klimakrisa og skape mer rettferdige og motstandsdyktige byer (c40, 2022).

NORSK UTVIKLINGSPOLITIKK

Manglende bistand til urbane områder har stor påvirkning på verdens utvikling. Til tross for dette, går temaet likevel under radaren. Dette er også situasjonen i norsk utviklingspolitikk.

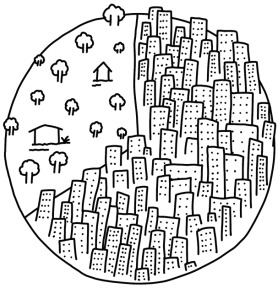

Norge har ikke en tydelig urban utviklingspolitikk.

Mangel på politikk

Et tydelig tegn på hvordan urban bistand går under radaren i en norsk kontekst er knappheten av politikk på tematikken: Norge har ikke en tydelig urban utviklingspolitikk.

I tidligere stortingsmeldinger nevnes problemstillinger rundt urbanisering og utvikling unntaksvis. Stortingsmelding 14 (2010-2011) henviser for eksempel til hvor raskt urbaniseringen i land i Sør skjer, i tillegg til å trekke fram at mennesker i uformelle bosetninger er særlig sårbare for klimakrisa (Meld. St. 14 (2010-2011), 2011, s. 7). Seks år senere ble urbanisering også trukket fram som en faktor som påvirker videre utvikling: “Urbanisering og det faktum at majoriteten av verdens befolkning vil bo i byer krever en annen tilnærming til utvikling og fattigdomsreduksjon, inkludert innsats for klima og miljø.” (Meld. St. 24 (2016-2017), 2017, s. 6-7).

Til tross for fraværet av konkret politikk på feltet, har regjeringer likevel ment at Norge er på god vei mot å nå målene i New Urban Agenda. Norge har ratifisert agendaen og er dermed forpliktet til å fremme og gjennomføre en byutvikling som er i tråd med dokumentet. På spørsmål i Stortinget (Vedtak nr. 710, 29. mai 2017) om hvordan planen skulle implementeres, svarte regjeringen at eksisterende kommunal- og forvaltningspolitikk allerede var godt på vei til å oppfylle agendaen.

Urban bistand fikk også noe oppmerksomhet i Norge i forbindelse med en rapport fra Norad høsten 2021. I rapporten "Bistand mot 2030 - bistandens bidrag til å redusere klimagassutslipp" ble behovet og potensialet for å rette bistand mot urbane områder tydeliggjort. Rapportens forfattere løftet fram betydningen av urbane områder for å redusere fattigdom, sikre mennesker anstendige bo- og leveforhold, matsikkerhet og for å redusere klimagassutslipp. Dessverre resulterte heller ikke disse tydelige anbefalingene i Norad-rapporten til markante endringer i norsk utviklingspolitikk.

Selv om norsk utviklingspolitikk lenge har vært rettet mot landbruk, har det vært lite fokus på urbant landbruk.
Så sent som i 2021 la regjeringen fram en egen strategi for urbant landbruk i Norge, kalt "Dyrk byer og tettsteder". Urbant landbruk ble her trukket fram som viktig for å nå bærekraftsmålene og for å bidra til mer bærekraftige og robuste byer. Dette er i tråd med FAO og FNs miljøprogram sine framstillinger av urbant landbruk. Regjeringens strategi har likevel ikke hatt påvirkning på utviklingspolitikken ettersom den begrenses til en nasjonal kontekst.

Urbant landbruk ble trukket fram som viktig for å nå bærekraftsmålene og for å bidra til mer bærekraftige og robuste byer - i Norge.

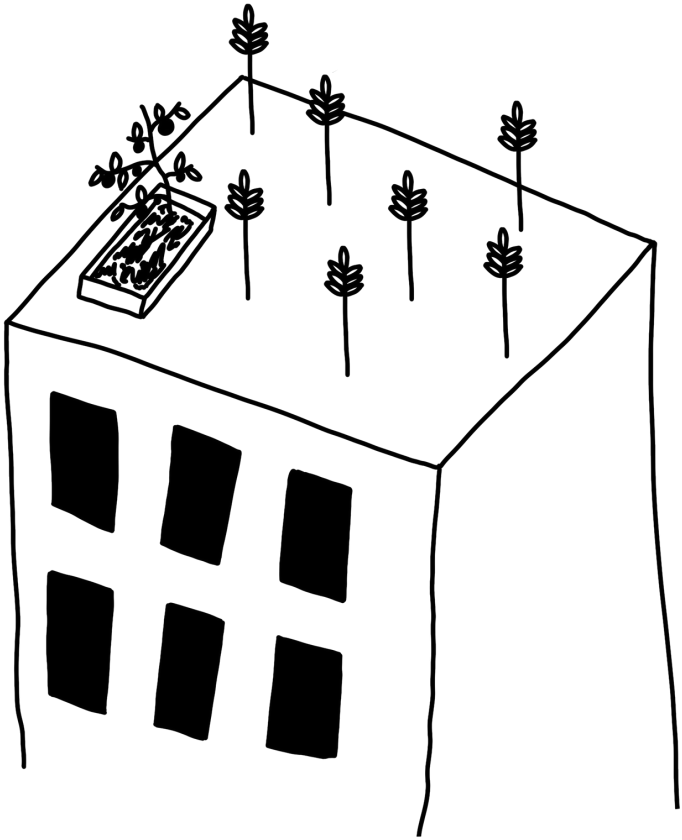

Nedprioritert finansiering

Et annet tydelig tegn på hvordan urban bistand forsømmes i norsk utviklingspolitikk er fraværet av substansiell finansiering. Svært lite av bistandspengene går til sosial og økonomisk utvikling i byen.

Norge har historisk sett vært en stor bidragsyter til UN-Habitat og til arbeidet organisasjonen har utført. UN-Habitat har siden opprettelsen i 1978 bygget seg opp til å bli FNs ledende organisasjon innen urban utvikling. I 2020 kuttet Norge sitt bidrag til UN-Habitat og andre internasjonale organisasjoner som jobber med urbanisering. Norsk finansiering til internasjonale organisasjoner som UN-Habitat og Cities Alliance har altså over tid blitt strupet, og til slutt kuttet.

> Norsk finansiering til internasjonale organisasjoner som jobber med urbaniseringsspørsmål har over tid blitt strupet - og til slutt kuttet.

I 2021 ga Norge totalt 40,1 milliarder kroner i bistand, men bare 11,2 millioner falt under kategorien byutvikling- og forvaltning (Norad, 2021). **Dette er usle 0,03 prosent av det totale budsjettet.**

ANBEFALINGER

På bakgrunn av funnene i denne rapporten, anbefaler Spire derfor at regjeringen iverksetter følgende tiltak:

1. Økt finansiering til urbane utfordringer

Urbaniseringen har stor påvirkning på verdens utvikling. Til tross for dette, er urbane utfordringer neglisjert i norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Norge må derfor øke sin bistand på tiltak rettet mot byer og urbane bosetninger.

2. Samstemt politikk for utvikling i by

Skal man sikre at de urbane utfordringene i dag blir møtt, er det nødvendig med en samstemt tilnærming. For å sikre et økt kunnskapsgrunnlag for hvordan vi skal sikre en samstemt og helhetlig tilnærming trenger vi en stortingsmelding om urban bistand som staker ut kursen for norsk urban utviklingspolitikk.

3. Medvirkning og lokale stemmer

For å sikre at bistanden skjer på mottakernes premisser og lokalbefolkningens behov må bistandsmidlene til urbane områder kanaliseres gjennom lokale sivilsamfunnsorganisasjoner og grasrotbevegelser. Vi må tenke nytt om uformell sektor, og sikte på bistand som lar byene selv bygge seg opp fra bunnen.

4. Støtte til uformelle bosetninger

Oppgradering av infrastruktur og kapasitetsbygging hos innbyggere er viktige innsatsområder. Dette vil forbedre hverdagen og forsterke legitimiteten til slike bosetninger, og dermed også være et viktig bidrag til å ivareta menneskerettigheter og øke demokratideltakelsen.

5. Helhetlig bistandspolitikk for bygd og by

Urbanisering fører ikke bare til utfordringer knyttet til byer, men også i distriktene. Som følge av fraflytting mister rurale områder inntekter og muligheter. Det er derfor vesentlig å påpeke at urbanisering ikke er et mål i seg selv, men at vi må ta konsekvensene urbanisering har for mennesker i både bygd og by på alvor. Vi trenger en helhetlig bistandspolitikk som ser disse utfordringene i sammenheng, og som prioriterer rurale områder så vel som urbane.

REFERANSER

Baumgartner, J., Rodriguez, J., Berkhout, F. et al. (2022). Synthesizing the links between secure housing tenure and health for more equitable cities. *Wellcome Open Res 2022*, 7(18). Tilgjengelig på: https://doi.org/10.12688/wellcomeopenres.17244.1

FAO. (2019). *Framework for the Urban Food Agenda*. Rome. Tilgjengelig på: https://doi.org/10.4060/ca3151en

Hasan, A. (2020). *What has emerged from 30 years of the Orangi Pilot Project*. Oxford University Press. Tilgjengelig på: https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190632366.013.150

Jordhus-Lier, D. (2014). Den uformelle byen: En utfordring fra Sør. *Plan*, 46(1), 12-19. Tilgjengelig på: https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2014-01-03

Kimani-Murage, E., Mutoro, A., Zerfu, T., Wanjohi, M. N. & Anono, E. L. (2019). Urban health assessment: Nutrition and water sanitation and hygiene (WASH) challenges faced by children and adolescents in urban slums in Nairobi. *African Population and Health Research Center*. Tilgjengelig på: https://www.jstor.org/stable/resrep23881

McGranahan, G. & Satterthwaite, D. (2014). *Urbanisation concepts and trends*. Tilgjgengelig på: https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep01297.pdf?acceptTC=true&coverpage=false&addFooter=false

Meld. St .7 (2017-2018). Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2016-2017. Statsministerens kontor. Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-7-20172018/id2588960/?ch=2

Meld. St .14 (2010-2011). Mot en grønnere utvikling - om sammenhengen i miljø- og utviklingspolitikken. Utenriksdepartementet. Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/contentassets/93f33e1e07fd427d8c689297702abe49/no/pdfs/stm201020110014000dddpdfs.pdf

Meld. St. 24 (2016-2017). Felles ansvar for felles fremtid. Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk. Utenriksdepartementet. Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/contentassets/217f38f99edf45c498befc04b7ef1f7e/no/pdfs/stm201620170024000dddpdfs.pdf

Norad. (2021). *Bistandsresultater*. Tilgjengelig på: https://resultater.norad.no/sektor/multisektor-og-annet/multisektor/byutvikling-og-forvaltning

Norad. (2021). *Bistand mot 2030. Bistandens bidrag til å redusere klimagassutslipp: løsninger for mennesker, klima og natur*. Tilgjengelig på: https://www.norad.no/globalassets/filer/2021/bistandens-bidrag-til-a-redusere-klimagassutslipp---losninger-for-mennesker-klima-og-natur.pdf

Regjeringen. 2021. *Dyrk byer og tettsteder - nasjonal strategi for urbant landbruk*. Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/urbant-landbruk/id2831423/

Satterhwaite, D. (2001). *Reducing the urban poverty: constraints on the effectiveness of aid agencies and development banks and some suggestions for change*. Environment and urbanization vol. 13(1) 137-157. Tilgjengelig på: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/095624780101300111

SNL. (2022) https://snl.no/uformell_sektor

UN. (2017). *New Urban Agenda*. Tilgjengelig på: https://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-English.pdf

UN. (2018). *World Urbanization Prospects: The 2018 Revision*. Tilgjengelig på: https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-KeyFacts.pdf

UN. (2022). Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Tilgjengelig på: https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/baerekraftige-byer-og-lokalsamfunn

UN-Habitat. (2013). C*ities of Youth*. Tilgjengelig på: https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/Cities%20of%20Youth.pdf

UN-Habitat. (2015). *Habitat III Issue Papers - 22 - Informal settlements*. Tilgengelig på: https://habitat3.org/wp-content/uploads/Habitat-III-Issue-Paper-22_Informal-Settlements-2.0.pdf

UN-Habitat. (2022a). *World Cities Report 2022: Envisaging the Future of Cities*. Tilgjengelig på: https://unhabitat.org/sites/default/files/2022/06/wcr_2022.pdf

UN-Habitat. (2022b). *Learn more about us*. Tilgjengelig på: https://unhabitat.org/about-us/learn-more

Worldwatch Institute. (2007). *State of the World: Our urban future*. Tilgjengelig på: http://www.worldwatch.org/node/483

OM BYUTVALGET

Spires byutvalg jobber for å få til en bærekraftig framtid gjennom å møte utfordringene som skjer i byene.

Byutvalget fokuserer vårt arbeid på medvirkning i byutvikling, urban bistand, en sosial bærekraftig og mangfoldig by, og rettferdig boligpolitikk.

Vi trenger byer som tar vare på både mennesker og miljø, hvor alle har en plass, blir hørt og tatt vare på.

Spire

OM SPIRE

Spire er en miljø- og utviklingsorganisasjon som jobber for en rettferdig og bærekraftig verden. Vi ønsker å se de store sammenhengene, og endre de grunnleggende årsakene til hvorfor urettferdighet oppstår. Derfor har vi fokus på miljø, matsikkerhet, internasjonal handel og bærekraftig byutvikling. Les mer på **www.spireorg.no**.

Det koster kun 50 kroner i året å være medlem, og med dette gir du oss større politisk tyngde og gjennomslagskraft. **Bli medlem ved å vippse 50kr til #11378**. Merk med e-postadresse og fødselsdato.

Spire